

ELS ELOIS

BERGA · 27 i 28 de Juliol de 2024

Text: Josep Cunill Canals

Fotos: © Josep Deseuras i Vilanova
Arxiu Comarcal del Berguedà

Valentí Sallés Vila

Portada i cartell: Laia Diaz

Edita: Ajuntament de Berga

PÒRTIC

Les festes, les tradicions, són un bé patrimonial que han passat de generació en generació de berguedans i berguedanes. Ho sabem prou a Berga. En som uns experts.

Ara bé, les maneres de viure'l i de gaudir-ne han canviat amb els anys. Perquè, quan parlem de festes centenàries —com és el cas d'aquesta— cal ser curós amb tot.

I, arriba un punt —segurament en el que estem ara— en què ens hem de plantejar cap on volem que vagi. La relació persones / animals / aigua no l'entendem de la mateixa manera avui, el 2024, que ho feien els nostres avis.

Veureu, en l'escrit del filòsof que teniu a continuació, que planteja reflexions entorn de la festa que crec que tothom té al cap. Veure-les posades sobre el paper, i d'una manera tan rigorosa, ens ha d'ajudar a posar negre sobre blanc. I, això no vol pas dir que sigui o blanc o negre! Ans al contrari. El món, ho sabem, està fet de grisos. De matisos diversos i de mil sensibilitats.

La nostra obligació com equip de govern, és tractar de mantenir el patrimoni immaterial i festiu i, alhora, adaptar-lo a les necessitats i als valors d'una societat del segle XXI.

Els ciutadans de Berga som especialistes a fer evolucionar les festes. No ens ha de fer por. Trobarem l'encaix per tal que tothom s'hi senti còmode. No en tingueu cap dubte.

De fet, aquesta és una festa que, amb els anys, s'hi han incorporat elements que ara ja formen part de l'imaginari col·lectiu i que en són imprescindibles. En aquest sentit, volem fer una menció especial a la companyia teatral La Farsa, que any rere any, manté viva la festa i n'innova el contingut.

Gaudim ara de la Festa! Fem que les noves generacions hi participin, la respectin, la repensin i la mantinguin.

Equip de Govern de l'Ajuntament de Berga

NOTA

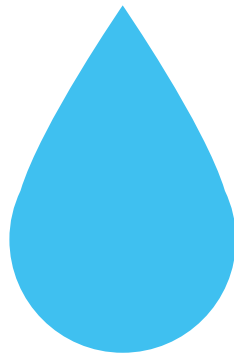
Per al programa de l'any passat, en Jordi Royo va tenir l'encert de conversar amb un grupat de berguedans relacionats amb els Elois per preservar-ne la memòria. Entre ells el meu pare, Jordi Massanés i Alberó, que al cap de pocs mesos va morir.

Mon pare sempre va estar lligat a la festa perquè, per herència familiar, el seu ofici i expertesa pertanyien al món dels traginers i les cavalleries. En les declaracions recollides al llibret ja explicava com es va haver de reinventar perquè el món canvia. Fa molt temps que no viatgem amb rucs, cavalls, tartanes i carros. Tothom s'ha d'adaptar i alhora és motor d'un canvi que, compromès com era, ell sempre buscava pel bé de Berga i de la comarca. Per als que el vam estimar, és clar, el meu pare és únic, però per a la història, per sort, representa tota una categoria de berguedans que mai no poden faltar. Carregat d'idees i propostes de millora, en algunes coses tenia un pensament ben conservador i en d'altres era un innovador disruptivament agosarat.

La celebració dels Elois com a representació i homenatge d'un món, d'una ciutat i d'una ciutadania avui desapareguts ens plantegen quants dels coneixements, experiència i valors lligats a aquest passat van caducant; però també quanta saviesa que perdem ens ajudaria a construir el futur. I no sé si d'això darrer en som prou conscients.

Segur que el filòsof Josep Cunill ens pot ajudar a pensar-hi.

Toni Massanés

La Festa d'Els Elois, patrimoni cultural de Berga

“Una festa és una obra d’art la matèria de la qual és un fragment limitat de temps.”

Jeanne Hersch

Posar text al programa de mà de la Festa d'Els Elois és un honor per a una persona berguedana, ja que estem parlant d'una de les celebracions més antigues de Berga que, juntament amb d'altres, com La Patum, Sant Marc, la Gala de Queralt i els Pastorets, han contribuït a configurar la nostra identitat com a poble.

Tothom sap que per la diada de Sant Eloi se celebrava, probablement des del segle XIV, la festa gran de la confraria dels traginers de Berga i d'altres oficis relacionats amb el ferro, el metall, el fang i, evidentment, el foc.

Una tradició que es manté, actualment, sense els traginers, per la Junta Conservadora d'Els Elois, amb el suport de l'Ajuntament de Berga i la col·laboració de la Farsa i la Colla Sardanista Cim d'Estela.

Els integrants del gremi dels traginers, i les seves famílies, aprofitaven aquest dia per mostrar els seus animals, guarnits amb les millors gales, tot passejant pels carrers principals de Berga. En una de les passades rebien la benedicció del rector davant de l'església de Sant Pere.

De ben segur, s'ha perdut una part de la màgia que tenien Els Elois en temps passats, en què la simple presència d'uns cavalls, uns rucs i uns traginers, en processó, i acompanyats de música, eren capaços de suggerir un breu poema èpic:

“...el món, que s'ha tornat previsible i dominat,
no perd només la màgia i els colors,
també perd el sentit i la veu;
'es refreda' i es converteix en una carcassa dura com l'acer.” ⁽¹⁾

El gremi dels traginers, no cal dir-ho, va ser clau per al desenvolupament i el progrés de pobles, de ciutats i de nacions en un moment en què els animals eren l'únic mitjà de trans-

⁽¹⁾ **Max Weber.** *La ética protestante y el espíritu del capitalismo.* México, FCE, 2003.

port terrestre de mercaderies. Fins a l'aparició i la normalització dels vehicles de motor, un fet històricament força recent, rucs, mules, cavalls i carros, guiats per traginers, amb tota la distinció que requeria aquesta feina, transitaven pels nostres camins. Ho feien carregats de "tota classe de somnis de consum", de mercaderies que, de vegades, portaven des d'indrets llunyans a masos, poblets, ciutats i fires de Catalunya.

En el cas dels traginers berguedans es tractava dels anomenats "traginers de garrot", aquells que carregaven les mercaderies a l'esquena de l'animal. Imagineu-vos si ara disposéssim de les memòries d'un dels nostres traginers del segle XV, més enllà de ser un document històric interessant, tindriem una novel·la d'aventures, farcida de tota mena d'anècdotes, algunes capaces de sorprendre fins i tot les imaginacions més creatives.

Ara bé, reprenent la idea inicial del text, parlar de les tradicions és un honor no exempt de riscos, ja que els canvis que s'han experimentat en tots els àmbits de la vida han provocat un intens debat sobre qüestions que afecten el moll de l'os de les tradicions i la cultura popular. Crec necessari dir, en aquest punt, que qualsevol aportació que es pugui fer sobre el tema només és una opinió personal.

Si donem una ullada ràpida al programa de l'any passat, coordinat per Jordi Royo, veurem que en les entrevistes que hi fa s'hi respira un cert pessimisme sobre el futur de la festa d'Els Elois, a més de trobar-hi algunes propostes per garantir-ne la continuïtat. Aquestes propostes van adreçades a reconvertir la diada en una festa per a la canalla. Aquests sentiments, i reflexions, són compartits per un bon nombre de berguedans, prou representatius i coneixedors de les nostres tradicions. La majoria d'aquestes opinions, encara que ben intencionades, podrien semblar més aviat els laments previs al naufragi.

Obrint un petit parèntesi, cal dir que la majoria de les persones entrevistades comparen La Patum i la Festa d'Els Elois fent referència al suport polític, econòmic i social desigual que reben. Encara que això sigui inevitable en el cas de Berga, per raons que no cal ni esmentar, tots sabem que utilitzar la comparació per defensar celebracions diferents tampoc no garanteix, gairebé mai, obtenir bons resultats. I amb això podríem tancar aquest petit parèntesi.

Pel que fa al futur d'Els Elois, qualsevol presa de posició ha de fer molt respecte. I respecte no vol dir por, sinó que s'ha de poder parlar de tot, sense prejudicis, amb rigor i responsablement.

La por no ha fet avançar la història, però la temeritat sí que ha provocat catàstrofes conegudes.

Hem de ser clars. El problema d'una festa antiga com la d'Els Elois, al marge de l'interès que desperti en el present, és que hi interactuen persones, animals i fins i tot un element tan natural com és l'aigua, que, darrerament, en el context d'un canvi climàtic evident, s'ha convertit en un bé escàs que cal administrar amb cura. Aquesta relació que en temps passats es considerava del tot natural, i normal, actualment s'ha tornat problemàtica.

Els Elois: humans, cavalls i aigua, una relació que ha esdevingut problemàtica

Pel que fa als tres actors de la festa, tots sabem que les regles actuals del joc social conceben coses molt diferents de les que han predominat en altres moments del passat. Una relació que al llarg de segles no presentava cap inconvenient, ara ha esdevingut problemàtica.

Per tant, és en aquest punt on ha de començar qualsevol reflexió.

Som conscients que s'han revisat, afortunadament, conceptes com el del valor de la vida, de la natura, o dels éssers vius animals.

Aquestes anàlisis tenen en compte els nivells de patiment dels animals, els seus drets i la responsabilitat que l'home hi té, més enllà de les idees heretades per la cultura occidental. Idees i valors antics que mostren influències indiscutibles d'un cert platonisme cristià.

Aquest pensament considerava l'ésser humà, masculí, com l'únic posseïdor d'una ànima racional i espiritual i, per això, l'únic subjecte moral.

Malgrat que alguns filòsofs grecs reconeguessin la presència d'una ànima sensitiva, o vegetativa, en animals i plantes els continuaven privant de qualsevol rastre d'ànima racional.⁽²⁾

⁽²⁾ Flores Rivas, M. *Animalis. El alma de los animales en la Grecia Arcaica*. Adaba editores. Madrid. 2023.

Una mancança que estenien, també, a les dones, a les quals consideraven privades d'intel·ligència i, per tant, reduïdes simplement a éssers emotius.

Més enllà dels homes, a les dones i a la resta d'éssers vius se'ls negava la llibertat d'elecció, i la capacitat d'incidir en la planificació o la recerca de sentit de les seves vides. Excepte l'home, tots eren titelles dels seus instints i emocions.

En aquell context, l'explotació i el maltractament de les dones i els animals era una pràctica freqüent i justificada per una interpretació esbiaixada dels escrits religiosos, segons la qual Déu havia posat la creació al servei dels interessos dels homes. En això segurament Francesc d'Assís en va ser una notable excepció.

Només hem de fixar-nos en l'arrel comuna, i compartida, de les paraules llatines *vir* (home) i *virtus* (virtut) per entendre la subtileza de la qüestió.

No cal insistir en quins han estat els nefastos resultats d'aquesta interpretació patriarcal, antropocèntrica, especista i espiritualista.

En el segle XVII, amb el racionalisme de Descartes i la seva divisió de l'home en un cos-màquina i una ànima-raó, unides accidentalment, però reservant la intel·ligència només als humans, les coses es modernitzaren en alguns aspectes, però pel que fa als nostres temes no van millorar gaire.

El filòsof francès defensava que es podien fer experiments, viviseccions sense anestèsia a animals vius, ja que "ningú" (cap identitat o ànima) era subjecte conscient del dolor. De manera resumida, es tractava d'un dolor en un punt de l'espai, però sense ser de ningú.

Actualment la ciència ha mostrat, i demostrat, que la qüestió no és l'existència d'éssers intel·ligents o idiotes, sinó de formes d'intel·ligència, i sensibilitat, diferents, presents en tots els éssers vius i, per això, mereixedors de respecte.

Malgrat l'amplitud del debat naturalista-animalista actual, crec que és el sentit comú el que ens imposa la necessitat de cuidar, responsablement, de la vida i la natura.

Com a mínim, hauríem de procurar deixar el món a les generacions futures millor de com l'hem trobat. Tots sabem, sense pecar de pessimistes, que les perspectives sobre la sostenibilitat del món i la vida no són les millors possibles.

Espero que les paraules anteriors, encara que expressades breument, hagin estat un pèl clarificador de com hem arribat fins al present. I el perquè algunes persones, i ideologies, manifesten, ara, amb radicalitat i urgència, la necessitat de modificar valors. Però, com ja sabem, tot canvi provoca, d'entrada, reaccions contràries.

Com podem posicionar-nos, doncs, sobre aquests canvis que poden afectar la Festa d'Els Elois?

Tot això que hem esmentat, i que podríem acceptar com el diagnòstic d'un problema o,

simplement, com el recordatori d'una gènesi injusta d'alguns dels nostres valors, tampoc no respon a la pregunta de què podem fer per millorar les coses:

“Sense transcendència, sense finalitat, ja no tenim objectiu: el que caracteritza aquesta societat és l'absència de 'reflexió', de perspectiva d'ella mateixa.”⁽³⁾

Per tant, nosaltres continuarem donant-hi voltes en els apartats següents.

Els programes de mà i la història ensucrada

Fent una petita mirada enrere, podem veure que els programes de mà de les festes locals, en general, i els d'Els Elois, en particular, han estat habitualment l'aparador en què s'ha lloat la festivitat en qüestió i s'han recollit i exposat els progressos fets en el seu coneixement històric i antropològic.

En canvi, no és gens habitual que s'hi facin anàlisis crítiques. Qüestionar la tradició, en el passat, s'hauria considerat una acció irreverent i poc assenyada.

⁽³⁾ **Baudrillard, J.** *El sistema dels objectes*, Mèxico, s. XXI, 1987.

Cal dir, però, que a falta d'altres estudis i documents, els programes de mà han complert perfectament una funció descriptiva de les festes.

Gairebé sempre es parteix del supòsit, ben intencionat, que si coneixem millor les tradicions les estimarem més, i d'aquesta manera podrem garantir-ne la pervivència futura.

Un coneixement acrític del que és propi potser podria, en alguns casos, incrementar-ne l'amor, però segur que seria un amor enganyat.

Hem d'acceptar que en els textos dels programes de mà s'ha tendit a ensucrar allò que és local, i s'han prioritzat símbols d'identitat per damunt d'una anàlisi rigorosa de les circumstàncies històriques, polítiques, ideològiques o religioses del lloc on s'han originat les festes i per on han transitat amb el pas del temps.

Per exemple, en el cas dels nostres Elois, la presència de l'exèrcit en una època determinada va relacionada amb el tema dels cavalls, encara que, segurament, també formava part d'un exercici de propaganda i convivència dels militars amb la societat berguedana. Evidentment, això ja és passat, però el passat va existir.

Són circumstàncies passades, però que deixen empremtes ben sedimentades, fins i tot fossilitzades, i en moltes ocasions menys visibles.

Aquest any 2024 al *jaleo* de Ciutadella, festa en què el protagonista és el cavall, la dona, incomprensiblement, encara no pot fer de caixer, no pot *cualcar* amb normalitat a les festes de Sant Joan perquè la noblesa menorquina no ho accepta.

Us puc assegurar que, si féssim una anàlisi rigorosa de les festes en el present, molt poques s'adaptarien als valors que es deriven d'algunes ideologies actuals.

Veuríem que l'èxit de determinats aspectes de les festes, per exemple el centrat en el consum, o en els excessos i les transgressions que comporten, pot dissimular altres coses o simplement anul·lar símbols que en altres èpoques eren considerats fonamentals.

En el cas d'Els Elois, veiem com el costum recent i lúdic de llançar aigua sobre persones i animals s'ha imposat a altres aspectes més tradicionals com la celebració festiva d'un col·lectiu, o l'aspecte religiós d'honorar Sant Eloi amb les corresponents benediccions a uns animals que, fora de la festa, podien ser menystinguts, o maltractats, si es considerava convenient.

Actualment, per a moltes persones berguedanes, la festa d'Els Elois és la festa de l'aigua.

Com hem dit abans, les festes no són realitats metafísiques immòbils fonamentades en principis dogmàtics, sinó processos ben vius, situats en un context social concret amb el qual interactuen i, per tant, no en poden ser alienes.

Conèixer-les, i estimar-les, també vol dir analitzar-les per descobrir perles que s'han de preservar, però, també, per prendre consciència de moments menys gloriosos que també les configuren.

Els Elois, ritual anyal: una de les nostres maneres “d’habitar el temps”

En un altre sentit, lamentar la pèrdua o la modificació essencial de les festes (i el seu fons ritual) sense aplicar-hi la reflexió necessària, com ja hem dit abans, seria cometre una injustícia amb aquells que ens han precedit.

“Tot el que ens envolta i constitueix el món humà és obra de milers de persones (mortes i vives) que han plasmat la realitat i ens han deixat rastres que sobreviuen al seu treball i a la seva desaparició física.”⁽⁴⁾

Per això no ens podem resignar al fet que el lament es converteixi en una queixa nostàlgica, o passiva, per la pèrdua de les tradicions, dels costums o dels rituals, tot escudant-nos en la falsa afirmació que qualsevol temps passat va ser millor.

També, ens equivocaríem si, invertint aquest argument del passat millor, idealitzéssim un discutible concepte de progrés per oposar-lo, acríticament, al de tradició i, d’aquesta manera, justificar l’eliminació de determinades festes per obsoletes.

⁽⁴⁾ Bodei, R. *La vida de las cosas*. Buenos Aires-Madrid, Amorrortu editores, 2013.

És cert que algunes tradicions han desembocat en barbàries de tot tipus, algunes de ben evidents i d'altres molt menys visibles, però igualment perjudicials.

Recordem aquell vell aforisme que afirma que “tot costum que no s’ha de justificar esdevé un tirà terrible”. No cal allargar-se gaire en aquest sentit per aixecar la presumpció d’innocència a conceptes com *modernitat* o *progrés* veient com, amb ells, han aparegut noves formes de barbàrie.

Aquesta nova situació de canvi ràpid i depredador ens ha deixat sense saber com hem “d’habitar la terra” d’una manera digna i que garanteixi un futur per al món i per a l’ésser humà.

S’imposa, amb urgència, el compliment d’aquell imperatiu moral que ens obliga a deixar el món almenys no pitjor de com l’hem trobat. Si és que això, en les circumstàncies actuals, encara és possible.

Una de les conseqüències de l’actual individualisme extrem és la degradació dels projectes socials col·lectius.

En aquesta situació de fragmentació social, ens preguntem com podríem recuperar i recosir els lligams entre les persones, una condició necessària per poder parlar d’una “comunitat futura”.

En aquest desig de crear una comunitat confortable i habitable és on són de cabdal importància les festes i rituals populars.

El filòsof coreà Byung-Chul Han⁽⁵⁾ ha definit els rituals com “habitatges en el temps”. Cases en el temps o, tant se val, cases que fan habitable el temps. No oblidem la importància que té sempre poder tornar a casa, un lloc a recer de les dificultats que comporta l’aventura de viure.

Els rituals són accions simbòliques (on intervenen símbols) que transmeten costums, valors, ordres, i contribueixen, d’aquesta manera, a cohesionar els membres d’una comunitat.

En aquest sentit, els símbols actuen com a signes de reconeixement, com una mena de contrasenya que utilitza la gent hospitalària, que acull i és acollida, és a dir, els membres d’una comunitat habitable.

En el seu origen grec, la paraula “símbol” era una peça de terra (*tessera hospitalis*) que es trencava per la meitat i els fragments es repartien a dues persones, amb la finalitat que es poguessin reconèixer en el futur.

Era la prova pràctica que entre elles existia un lligam indiscutible, i per sempre, malgrat que haguessin passat molt temps separades.

⁽⁵⁾ **Byung-Chun Han.** *La desaparición de los rituales.* Barcelona, Herder Editorial, 2020

Els símbols i els rituals tenen la funció de permetre reconèixer-se entre els membres d'una mateixa comunitat.

Un reconeixement que no deixa de ser una forma de repetició, però que sempre es coneix millor que la primera vegada.

Allò reconegut, alliberant-se de la “contingència” (podria no repetir-se) de la primera presentació, ara s'eleva a “ideal” i es transforma en concepte. En les trobades següents, en la repetició dels rituals, s'enforteixen els llaços comunitaris. La celebració anyal de la festa enforteix els llaços de poble.

Els rituals, en tant que pertanyen a aquesta “percepció simbòlica”, en ser formes de reconeixement, ens permeten percebre “allò de durador” (temps de qualitat) que hi ha en el món i en la vida humana.

En el buit simbòlic actual, el temps s'ha convertit en un flux inconsistent en què, sota l'aparença que passen moltes coses, no passa res d'allò que en realitat ens ajuda a viure.

És cert que ara estem més informats que mai, però també ho és que ens trobem molt més desorientats i sols.

La rapidesa i la quantitat de la informació que tenim no ens permeten formar-nos un criteri millor, ni ser més savis.

Tenim més comunicació, però al mateix temps tenim molta menys comunitat real. A les dades i les informacions que s'originen en la societat digital els manca la força simbòlica, en el sentit esmentat, i per això no permeten cap reconeixement.

Al temps actual li manca una “estructura segura”, se'ns ha convertit en un torrent de “presents puntuals” que es precipita, sense interrupció ni aturador, cap a l'esgotament.

Tenim la sensació de ser uns ratolins solitaris en una roda de hámster, donant voltes sense anar enlloc.

Un temps mancat d'estructura, en el qual no tenim on agafar-nos, no és un temps habitable.

Els rituals ajuden a estabilitzar el temps i la vida, i transformen “l'estar-en-el-món” en un “estar-a-casa”. Fent habitable el temps, l'ordenen i el transformen en un temps cíclic, un temps de retorn i de reconeixement.

Recupero aquí, per la seva avinentesa, l'expressió d'Antoine de Saint-Exupéry: “Els rituals són tècniques temporals d'instal·lació en una llar.”

Recordem que en el primer text es repassaven els rituals berguedans com a maneres de crear identitat, i ara veiem, anant més enllà, que també possibiliten l'habitabilitat d'una Berga que amb el pas del temps pot anar desdibuixant-se totalment.

Els Elois i els nostres rituals, “eixos de ressonància” de Berga

“El tret fonamental de l'ésser humà no és disposar de les persones, sinó entrar en ressonància amb elles.”

Hartmut Rosa⁽⁶⁾

Reprenent el que s'ha dit anteriorment, podem dir que el món actual adreçat a la producció i el consum permanent ens converteix en un agregat de “jos” narcisistes i deprimits que no tenen cap altra manera de relacionar-se amb els altres que no sigui l'agressiva-possessiva. No n'hi ha prou amb construir “habitatges en el temps”, com dèiem abans, cal que els qui comparteixen mantinguin relacions de qualitat.

El filòsof alemany Hartmut Rosa defensa que la “ressonància” és una manera d'intentar recuperar una relació sincera, que permeti una vida comunitària més plena.

Entenem per “ressonància” la capacitat que tenim els humans per respondre als altres i al món. I, a la vegada, permetre que aquests ens responguin a nosaltres, sentint-se prèviament escoltats.

⁽⁶⁾ **Rosa, H.** *Lo indisponible*. Barcelona, editorial Herder, 2020.

Rosa caracteritza la “ressonància” amb aquests quatre trets:

- El primer que es produeix és la “**commoció**”: una persona, un paisatge o una “festa” ens commouen i ens trasbalsen internament, i ens canvien la manera de veure i de viure les coses.
- A la “commoció” la segueix un tipus de “**resposta**” efectiva i afectiva. Efectiva perquè implica moltes línies de relació, que es caracteritzen per la seva calidesa.
- A la “commoció” i la “resposta” les segueix una “**assimilació transformadora**”. Quan entrem en “ressonància” amb els altres ens transformem en una realitat més plena.
- Com a aclariment, cal dir que la ressonància és una “**no-disposició absoluta**”. Sempre hi intervenen causes que no es poden planificar del tot, i a voluntat.

Els Elois, com altres rituals berguedans, serveixen per crear “eixos de ressonància” que s’estableixen socialment i culturalment entre les persones berguedanes.

La desaparició o la reconversió de les festes i els rituals és un veritable símptoma de canvi d’època, que afecta de ple les relacions comunitàries.

Tanco l’apartat amb un fragment de la filòsofa Jeanne Hersch en què valora la celebració col·lectiva de les festes. Tots sabem que les diferents cultures volen mantenir les seves celebracions, però no es produeix un procés d’integració real sense l’existència de celebracions comunes en les quals tots tinguem el nostre lloc:⁽⁷⁾

“Celebrem les festes. Festegem els qui ens estimen, i les estacions, i les llunes. Cadascú trobarà aleshores la certesa que a sota hi ha un lloc per a ell. Potser això és l’essencial: que la festa engendra un ordre solemne en el qual tothom se sent confirmat; en el conjunt, hi té la seva funció, el seu lloc. Crec que això és el que més necessiten els homes del nostre temps: la certesa de tenir el propi lloc a la festa, exuberant i tràgica, del món i de la història. Encara més que la igualtat, allò que els homes necessiten és aquesta seguretat, perquè sense ella comencen a dubtar del sentit de la pròpia vida.”

Què podem fer pel futur d’Els Elois i de les nostres festes?

Intentar contestar a la pregunta sobre quin pot ser el futur dels Elois ens ha portat a moltes altres preguntes. Unes preguntes vinculades directament a l’evolució cultural, política i econòmica de la nostra ciutat en el futur.

⁽⁷⁾ Rius, R. *Jeanne Hersch y la fiesta como obra de arte*. Lectora, 13: 199-207. 1995

En un món d'individualitats superficialment relacionades, mal globalitzat, amb les tensions que això comporta, i sotmès a l'estrès del rendiment i el consum constant, a l'obsolescència programada de coses i persones, a la immediatesa d'una informació manipulada, la cultura no ho tindrà gens fàcil per sobreviure-hi. I encara menys les activitats culturals relacionades amb la tradició.

I el més preocupant de tot és que les ideologies que fan bandera de defensar el que és propi i tradicional estan situades en el costat totalitari de la política. I, malgrat el que diguin, ja ni són conservadores en un sentit clàssic.

De totes maneres, i malgrat el que s'ha dit més amunt, hem de creure que davant d'aquest escenari encara s'hi pot fer alguna cosa. Per això no voldria tancar aquest programa sense dir alguna cosa més concreta i personal sobre la festa d'Els Elois:

- **Quins tipus de festes tenim i volem?** Crec necessari que, a Berga, s'obri un debat, urgent, sobre la realitat i la salut de les nostres festes. En aquest cas, la d'Els Elois. No m'agraden gaire les comissions d'experts, però cal que parlin i s'escoltin persones d'àmbits i ideologies ben diferents (ciutadans, polítics, empresaris, historiadors, antropòlegs, economistes, literats, urbanistes, escriptors, filòsofs, etc.) per tal de tenir-ne la visió més àmplia possible. És molt fàcil dir i repetir que estिमem Berga, però, sense demostrar-ho, no serveix de res.
- **Les festes fan comunitat:** cal fer tot el possible per vincular el sentit de la Festa d'Els Elois, i les altres festes de Berga, a la idea de "comunitat". Els berguedans ens queixem que Berga pateix una transformació social, radical, que ha desdibuixat les relacions entre els berguedans de sempre i aquells que van arribant progressivament amb llengües i cultures diferents. S'estan fent moltes coses per facilitar una integració sostenible, però cal fer-ne moltes més. En el fons es tracta d'un tema de dimensió universal, però cal afrontar-lo particularment. Per això s'hauria de començar per definir el tipus de comunitat que volem per al futur, per tal que Berga sigui una ciutat habitable. En aquest punt, pel que fa a les festes, el debat entre tradició i present hi ha de tenir un paper important. Recordeu que les festes com a "habitatges en el temps", "eixos de ressonància" i "petites obres d'art del passat" tenen un paper clau en la formació de comunitats habitables.
- **La dimensió pedagògica d'Els Elois i de les festes berguedanes:** cal implicar l'escola berguedana, i més encara en la transmissió i difusió de la Festa d'Els Elois, i, per fer-ho, hi hem de creure tots, començant pels pares i els mestres. Cal que les iniciatives que es prenguin, en aquest sentit, estiguin vinculades a la transmissió de valors, com ara el respecte als animals i a la natura, l'impuls a la reflexió sobre la vida, el feminisme, i les noves formes de consum i d'economia sostenibles. Pot semblar un repte difícil, però millorar les coses gairebé mai no ha estat fàcil.
- **Els Elois és una festa arrelada en l'imaginari berguedà:** en aquest context, crec que la Festa d'Els Elois s'ha de mantenir, de moment, tal com és, evidentment adaptada a

les normes i als valors del present. De manera que els cavalls, els cavallers, l'aigua, la música, el ballet de Déu (o de l'Adéu), el "rapte de la núvia" i el casament típic de l'Alt Berguedà, hi mantinguin el protagonisme. Serà el futur el que anirà imposant matisos que caldrà saber incorporar. El que pugui passar amb temes com les dificultats per trobar cavalls i rucs, el patiment animal, o l'ús de l'aigua, ja s'anirà veient. És bo planificar i preveure, però tampoc no cal precipitar-se, ja que moltes festes del món ja han adoptat actituds semblants. I que consti que davant d'aquest fet no defenso ni la inactivitat, ni el fatalisme, simplement em decanto per la reflexió, la prudència i molta responsabilitat.

- **Cal que tractem la Festa d'Els Elois com una "petita obra d'art berguedana",** una perla cristal·litzada en un procés de molts anys, que, com a realitat viva, no és aliena a les transformacions, però com que és valuosa no s'ha d'oblidar. Les festes han fossilitzat moltes coses que parlen del passat en forma de remors que cal saber escoltar, per poder entendre el mateix present. Res és per sempre, però algunes coses han de durar més que d'altres. En aquest cas i, com moltes altres coses, són els berguedans els qui ho acabaran decidint.

Visca sant Eloi, i, sobretot,
visca la Festa d'Els Elois!

Programa d'actes d'Els Elois 2024

DIVENDRES, 26 DE JULIOL

19:00 h **Presentació del programa d'Els Elois 2024**

Sala de sessions de l'Ajuntament de Berga

"La Festa dels Elois, patrimoni cultural de Berga",
per part de l'autor dels textos del programa de mà
d'enguany, Josep Cunill Canals.

21:00 h **Concert Jota Martínez Ensemble,**

dins el marc del Festival de Música Antiga dels Pirineus.

"Eros & Terpsicore"

Claustre de Sant Francesc

Entrades: www.femap.cat

DISSABTE, 27 DE JULIOL

De 10:00 a 11:30 h: **Taller de Traginers**

C. del Programari Lliure. Espai antic SES Serra de Noet.

De caràcter didàctic i demostratiu, és d'assistència obligatòria pels infants (menors de fins a 12 anys, que muntaran els rucs) i els adults (majors d'edat, que acompanyaran els infants a peu) que desitgin participar en les passades de dissabte a la tarda i diumenge al matí.

Inscripcions a través del web de l'Ajuntament de Berga i de manera presencial a l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania (OAC) de l'Ajuntament de Berga, fins al 25 de juliol.

12:00 h. **Anunciament de la festa**

El tabaler acompanyat per la formació musical

Entrompats Band, farà la tradicional passada per anunciar l'inici de la festa d'Els Elois.

Inici davant la Residència de Sant Bernabé i finalització a la plaça de les Fonts.

17:30 h. **Recollida dels rucs**

C. del Programari Lliure. Espai antic SES Serra de Noet.

Per als infants (menors de fins a 12 anys, que muntaran els rucs) i els adults acompanyants (majors d'edat) que hagin realitzat el **Taller de Traginers** el mateix dissabte al matí. L'adult acompanyant serà el responsable de l'animal fins a retornar-lo al lloc de sortida.

19:00 h. **Passada (*) i Tirabou**

El tabaler, el banderer, les administradores i administradors, acompanyats per la Cobla Ciutat de Berga, iniciaran la passada al Pg. Aberuadors, antic Cal Passasserres.

19:00 h. **Audició de sardanes** a càrrec de la Cobla Pirineu.

Plaça Viladomat

Col·labora: Colla Sardanista Cim d'Estela.

20:30 h. **Escenificació teatral 'El rapte de la núvia'**

Al llarg del carrer Major.

Col·labora: Agrupació Teatral la Farsa

(*) RECORREGUT

Cal Passasserres
Pg. Abeuradors
C. Bruc
C. Comte Oliba
C. Pío Baroja
Pl. Font del Ros
C. Aurora Bertrana
Ctra. Sant Fruitós
C. Roser
Pl. de la Creu
Pl. Sant Joan
C. Major
C. M. de Déu dels Àngels
C. Buxadé
C. Borredà
Pl. Santa Magdalena
C. Buxadé
C. Harmonia
C. Mn. Espelt
Pg. Indústria
Rda. Moreta
Pl. de la Creu
C. Roser

DIUMENGE, 28 DE JULIOL

07:00 h. **Recollida dels rucs**

C. del Programari Lliure. Espai antic SES Serra de Noet.

Per als infants (menors de fins a 12 anys) i els adults acompanyants (majors d'edat) que hagin realitzat el **Taller de Traginers** el dissabte al matí. L'adult acompanyant serà el responsable de l'animal fins a retornar-lo al lloc de sortida.

09:00 h. **Passada (**)**

Inici a la Font del Ros

10:00 h. **Benedicció dels animals**

Plaça Sant Pere

Seguidament, tirabous i esmorzar de coca, xocolata i barreja.

() RECORREGUT**

Pl. Font del Ros
C. Pío Baroja
C. Comte Oliba
C. Roser
C. Major
C. Mare de Déu dels Àngels
C. Buxadé
C. Borredà
C. Pietat
Pl. Santa Magdalena
C. Buxadé
Pl. Sant Pere

11:30 h. **Missa**

Església de Sant Francesc

Cantada per la Coral Queraltina en honor a Sant Eloi, amb l'assistència del gremi, les autoritats, banderer, administradors i administradores.

11:30 h. **Boda típica de l'Alt Berguedà**

El padrí acompanyarà el nuvi des de l'antiga casa Bartrina (Pl. de la Creu) a l'Església de Sant Francesc. A continuació, anirà a buscar la núvia a ca l'Andreu Borrás (C. de Marcel·lí Buxadé) i es dirigiran al temple amb l'acompanyament dels Entrompats Street Band.

Durant la missa, es repartiran els tradicionals panellets.

En acabar, la comitiva es dirigirà a la Pl. de Sant Joan, pel vall de Codós (Actual Ronda de Queralt), on es dansarà el **Ballet de Déu (o de l'Adéu)**

Col·labora: Agrupació Teatral la Farsa

13:00 h. **Acte de lliurament de les ferradures**

Sala de sessions de l'Ajuntament de Berga

19:00 h. **Ball popular amb "Dolfi i Fermí Duet"**

Plaça Viladomat

En cas de pluja, el ball se celebrarà a l'Hotel d'Entitats (C. Mestre de Pedret, 2)

La festa d'Els Elois es podrà seguir en directe per la Televisió del Berguedà.

El diumenge 28 de juliol, a partir de les 11.30 h, s'emetrà un programa especial en directe des de la plaça de Sant Joan, on es podran veure les imatges de la passada de dissabte, les remullades de diumenge, la boda típica i, al migdia, el Ballet de Déu.

ADMINISTRADORS I ADMINISTRADORES 2024:

Josep Escobet Casadesús
Marta Amat Gimenez

Jordi Jubany Boixader
Eva Manubens Ollé

Marc Olònia Torrentallé
Laia Puig Llobet

Roger Úbeda Barniol
Albert Martínez Murcia

TABALER: Liam Cuberas Gallego

BANDERER: Ferran Pujols Freixa

La Junta Conservadora d'Els Elois ha decidit atorgar la Ferradura del gremi a:

FERRADURA D'ARGENT

Banderera 2023: Aida Mora Barra

FERRADURA DE BRONZE

Administradors i

Administradores 2023: Daniel Duran Sotomayor
Berta Medina Perarnau

Ramon Fígols Escarré
Cristina Soler Manubens

Jordi Moya Casas
Judit Yuste Cabra

Jordi Parera Orriols
Elisabet Macià Espelt

Angel Garcia Sanchez

Alba De Miguel Marco

Família Prados Espel

Cobla Ciutat de Berga

Mercè Subirana

Ona Costa Esquiús

Roger Calsina Fígols

Josep Cuberas Aspachs, a títol pòstum

Jordi Massanés Alberó, a títol pòstum.

RECOMANACIONS

- Atesa la situació actual de sequera i tenint en compte que el municipi de Berga està inclòs en l'estat d'excepcionalitat per sequera hidrològica, s'apel·la al sentit comú de la ciutadania i **es demana l'ús moderat de l'aigua** durant la passada de diumenge al matí.
- S'insta a la ciutadania a **no fer ús de cap mena de mànega, ni instal·lar cap piscina** al llarg del recorregut.
- **Taller de Traginers.** De caràcter didàctic i demostratiu, és d'assistència obligatòria pels infants (menors de fins a 12 anys, que muntaran els rucs) i els adults (majors d'edat, que acompanyaran els infants a peu) que desitgin participar en les passades de dissabte a la tarda i diumenge al matí.
Inscripcions a través del web de l'Ajuntament de Berga i de manera presencial a l'Oficina d'Atenció a la Ciutadania (OAC) de l'Ajuntament de Berga, fins al 25 de juliol.
- Els infants (menors de fins a 12 anys) i els adults acompanyants (majors d'edat), que realitzin el **taller de traginers** el dissabte al matí, podran recollir els rucs a la zona habilitada abans de l'inici de les passades de dissabte i diumenge (vegeu programa). L'adult acompanyant serà el responsable de l'animal fins a retornar-lo al lloc de sortida, (C. Programari Lliure, antic espai del SES Serra de Noet).
- **No tireu, en cap cas, aigua directament a la cara dels animals.**
- **No s'admetrà a les passades (ni dissabte, ni diumenge) la participació de cavalls o rucs que no siguin els facilitats per l'organització.**

#ELSELOIS24

Organitza:

Ajuntament
de **Berga**

**JUNTA
CONSERVADORA
D'ELS ELOIS**

Col·labora:

